Turkish Studies *Educational Sciences*

Volume 14 Issue 4, 2019, p. 1299-1312

DOI: 10.29228/TurkishStudies.23381

ISSN: 2667-5609

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 20.06.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 10.08.2019

✍ *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (22.07.2019)-Referee 2 (23.07.2019)

This article was checked by iThenticate.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ MESLEKİ MOTİVASYONLARI*

*Deniz EKİNCİ VURAL** - Zübeyde DOĞAN ALTUN****

ÖZ

Birey için yaşamda karar alırken önemli rol oynayan etkenlerden biri motivasyondur. Motivasyon kişinin bir durum veya bir olaya yoğunlaşmasını, harekete geçmesini sağlayan içsel ve dışsal bir takım unsurlardan oluşan bir kavramdır. İçsel motivasyon bireyin kendi istek arzu ve heyecanları kaynaklı iken dışsal motivasyon durumla ilgili para, konum gibi bir takım etkenleri barındırır. Motivasyon öğrenme için ön koşul olduğu gibi meslek seçiminde de derin etkilere sahiptir. Öğretmenlik mesleği kişiye yüklediği sorumluluklar açısından oldukça derin motivasyon gerektiren mesleklerdendir. Öğretmen adaylarının meslek ve alan seçimlerinin hangi tür motivasyon etkenlerinin rol oynadığı onların mesleklerine olan saygı, bağlılık ve sorumluluk düzeylerini de etkileyecektir. Ayrıca eğitim fakültelerinin de öğretmen adaylarını mesleğe ve alana motive etme konusunda sorumlulukları bulunmaktadır. Bu görüşlerden hareketle çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının alan seçimi ile alan eğitimi sürecinde motivasyon kaynaklarının incelenerek elde edilen bulgular ışığında öneriler sunmaktır. Bu doğrultuda nitel ve nicel araştırma yöntemleri bir arada kullanılarak konunun derinlemesine incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırmanın verileri Meslek ve Alan Seçiminde Motivasyon Ölçeği ile 2016-2017 bahar yarıyılında toplanmıştır. Araştırmanın örneklemi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören birinci ve dördüncü sınıflara devam eden 215 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmanın nitel boyutunda ise gönüllük esas olmak üzere 40 öğretmen adayı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, dördüncü sınıf öğrencilerinin içsel alan

* Bu çalışma 2. Uluslararası Çağdaş Eğitim Araştırmaları Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

** Öğr. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, E posta: deniz.ekinci@deu.edu.tr

*** Arş. Gör. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, E posta: zubeyde.dogan@deu.edu.tr

motivasyonları, birinci sınıf öğrencilerinden daha yüksektir. Ayrıca bulgular, ders dışı mesleki kurs ve eğitimlere katılmayan öğrencilerin dışsal motivasyonlarının katılan öğrencilerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Nitel verilerden elde edilen sonuçlarda ise okul öncesi öğretmen adaylarının bu alanı seçmelerindeki ilk nedenin çocukları sevme olduğu bunu sırasıyla lise eğitimi (meslek lisesi), üniversite sınavında puanların bu bölümü tutması, atamaların kolay olması, çalışma şartlarının iyi olması gibi nedenlerinin takip ettiği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Motivasyon, okul öncesi, öğretmen eğitimi, öğretmen adayları, eğitim fakültesi

PRE-SERVICE PRESCHOOL TEACHERS' MOTIVATIONS FOR TEACHING PROFESSION

ABSTRACT

Motivation is one of the factors that play an important role in individuals' decision making. It is a concept consisting of a number of internal and external elements that stimulates people to act or behave in a particular way. While, intrinsic motivation associated with the individual's own desires and excitements, external motivation involves a number of factors related to an activity itself, such as reward, earning etc.. The teaching is one of the professions that needs a strong motivation since personal responsibilities are excessive. Motivational factors of pre-service teachers' choice of occupation and subject area is also important because it will effect their level of respect, commitment and responsibility toward teaching. In addition, faculty of education also has a responsibility to motivate prospective teachers both to the profession and to the field. Based on the ideas mentioned above, this study aims to understand preschool teacher candidates' entrance and ongoing motivation to become an early childhood educators. This mix method study consists of both qualitative and quantitative data collection and data analyzes techniques. The participants of the study are total of 215, first and last year students, enrolled in department of early childhood education. Data were collected through Motivational scale and the interviews hold during the spring semester of 2016-2017. The results of the study indicated that the 4th year students have higher intrinsic field level than the 1st year students. Another research finding suggests that candidates who did not participate in the courses and trainings outside of the class work have significantly higher external motivation from the candidates enrolled in different courses and training. The interviews with participants indicated that loving children is the first reason to choose their field followed by high school education type, college entrance score, easy to be assigned and good work conditions.

STURUCTURED ABSTRACT

The aim of the study was to understand preschool teacher candidates' entrance and ongoing motivation to become an early childhood teachers. In order to answer the research questions, both

qualitative and quantitative data collection and data analyzes techniques were used.

Method

In the research, both qualitative and quantitative data collection and data analyzes techniques were used. For the quantitative part of the research, Turkish version of 'Motivation Scale in Profession and Field Selection' scale was used to understand the candidates 'motivation of the field selection. The quantitative part consisting of open-ended questions prepared by the researchers was used to clarify teacher candidates' ongoing motivation while they were studying in early childhood education.

Participants

The participants of the study were 215 preservice teachers (111 freshmen and 104 senior) enrolled in Department of Early Childhood Education, Buca Faculty of Education in 2016-2017 academic year. 40 out of 215 participants were interviewed afterwards.

Data Collection Tools

Personal Information Form: In the study, Personal Information Form developed by researchers used to determine the socio-demographic characteristics of prospective teachers.

Qualitative Data Collection Form: For the qualitative dimension of the study, a measurement tool consisting of open-ended questions prepared by the researchers was used. The questions are listed below;

1. What is the reason for you to choose the area of preschool education?
2. Explain if there are any factors that decrease your motivation for your profession.
3. Explain whether your interest in your profession has increased or decreased after starting the university.

Motivation Scale in Profession and Field Selection: The data of the quantitative dimension of the study was collected in the spring semester of 2016-2017 with the Motivation Scale in Profession and Field Selection developed by Mayr (1998) which was translated into Turkish by Atav and Altınöğlü (2013).

Procedure: Research data were collected in the spring semester of 2016-2017 academic year. For the quantitative dimension of the study, a scale was applied to 215 students attending the first and fourth grade in the Department of Preschool Education, Dokuz Eylül University, Buca Faculty of Education. For the qualitative aspect of the research, a qualitative interview form was applied for a period of approximately 30 minutes to 40 volunteer students after they were informed about the research.

Data Analysis: To analyze the quantitative data SPSS was used to establish means, standard deviation, percentage. On the other hand, Qualitative data were collected in writing and these data were uploaded to the computer and finally explained with content analysis technique. After the data were coded, themes were developed according to research questions. In order to ensure coding reliability, the percent agreement was calculated (Miles and Huberman, 1994). In the calculations, the

percentage of agreement between the three researchers was 87% for the first question, 82% for the second question, and 88% for the third question. The findings obtained in the study were analyzed and tabulated

Conclusion and Discussion

According to the results, while the last year students have significantly higher intrinsic motivations level than the first year students, the other dimensions of the scale did not show any significant difference between 1st and 4th graders. In the study conducted by Dereli and Acat (2010), it was observed that the motivation levels of preschool teacher candidates increased in favor of 3rd and 4th grades. In this study, the significant increase in intrinsic motivation scores of 4th grades is in line with the research conducted by Dereli and Acat (2010). The increase in the intrinsic motivation scores of the teacher trainees can be related to their four year college training which could help them to become familiar with the profession and to change their prejudices before entering the school. On the other hand, the fact that the motivation levels of the other dimensions of the scale did not increase in accordance with the class variable of the prospective teachers can be seen as a thought-provoking result about the responsibilities of the education faculties to support students' motivation related with the profession. Moreover, in accordance with the study results obtained by the interviews, high proportion of students whose professional interests increase during university life can be seen as a positive result in terms of the quality of teacher training programs.

As well as the classroom variable, in accordance with the results about their professional interest levels of education after starting the university, 67% of the prospective teachers stated that their interest to the profession was increased, 21% decreased, and 12% of prospective teachers stated that their interest was at the same level. The teacher candidates stating that their interest in the profession increased gave answers such as having interest to the lessons, loving the profession and understanding the importance of the profession. On the other hand, pre-service teachers stating that their interest in the profession was decreased, suggested reasons such as disliking the occupational courses, thinking that the field was ignored, and the difficulty of the exams during the appointment process.

The result indicated that there was no significant difference in the motivation scores of all teacher candidates according to the type of high school they graduated. Although, nearly half of the participants were vocational high school graduates, it seems that this situation has no effect on the level of intrinsic or extrinsic motivation related to the field. In addition, according to the results of the interviews, 10% of the prospective teachers stated that they preferred the field because they graduated from vocational high school.

While the motivation levels of preschool teacher candidates were significantly different in favor of the students who did not participate in the external field motivation course according to the variable of participation in vocational courses and trainings, the other dimensions of the scale did not show a significant difference according to the scores of the teacher candidates. This result shows that the level of extrinsic

motivation of the students participating in the course is significantly lower than the students who did not participate in the course.

The results of the research show that the external motivation of the students who do not participate in extracurricular vocational courses and trainings is higher than those who participated. In addition, when the results are analyzed, it is seen that the scores of 71 students attending the course are higher than comparing to 144 students who did not attend the courses in the internal and internal occupational fields, although not statistically significant. Previous researches suggests that teachers with high intrinsic motivation have high efforts to participate in in-service training and self-development (Gorozidis, & Papaioannou, 2013). The results of this research confirm the other research results in terms of being directly proportional to the aspirations of highly motivated teacher candidates to develop themselves at professional level.

According the results of the interviews, pre-service teachers' main reason for choosing the field was loving to work with children. In the study conducted by Hellsten and Prytula (2011), one of the reasons for teachers to choose the profession was primarily to love working with children and young people. In his study, Ekinci (2017) stated that the reasons such as being happy with children and young people took the first place in choosing the teacher profession. In this respect, the studies support the finding of loving to work with children expressed by prospective teachers. This statement is followed by reasons such as the type of high school graduated, university exam score, ease of appointments and good working conditions. In accordance with the study by Chuan (2013; cited., 2017), those who prefer teaching profession for external reasons only may experience disappointment over time because of the fact that teaching profession requires efforts in terms of physical and emotional sense. 80 percent answered yes to the question of whether there are factors that decrease the professional motivation of teacher candidates. The answers of the prospective teachers who answered yes to the question were expressed as anxiety of not being appointed, working conditions, difficult university education and difficult working conditions.

The recommendations are as follows: The changing conditions of our time, both in terms of knowledge and social aspects, require teachers to make more efforts on profession. Considering the importance of intrinsic motivation in terms of professional satisfaction and development, it is necessary to support intrinsic motivations related to the profession with different learning opportunities to be offered to prospective teachers. In education faculties, in terms of educational policies, it is also important to ensure that there are applied courses in undergraduate programs which helps prospective teachers to gain practical experience by recognizing their fields. Finally, it will be important to carry out studies that demonstrate the motivation levels of preschool teacher candidates on different samples in terms of reaching generalizations on a field basis.

Keywords: early childhood, pre-service teachers, teacher education, faculty of education.

Giriş

Bireyin yaşamda aldığı kararlarda önemli rol oynayan etkenlerden biri motivasyondur. Motivasyon “istekleri, arzuları, ihtiyaçları, dürtüleri ve ilgileri kapsayan genel bir kavram” olarak nitelendirilir (Cüceloğlu, 2005:229). Özerk benlik yönetimi kuramına göre içsel motivasyon, dışsal motivasyon ve motivasyonsuzluk olmak üzere üç farklı motivasyon türünden söz edilebilir. İçsel motivasyon bireyin kendi istek arzu ve heyecanları kaynaklı iken dışsal motivasyon durumla ilgili ödül, konum gibi bir takım etkenleri barındırır (Ryan & Deci 2000). Motivasyonsuzluk durumu ise bireylerin davranışlarının kendi kontrolleri dışında oluşması dolayısıyla içsel ve dışsal motivasyonun olmaması durumunu ifade eder (Ersoy-Kart & Güldü, 2008). Bireylerin yaşamları boyunca verdikleri kararlarda gerek içsel gerekse dışsal motivasyonun etkin olduğu görülmekle birlikte, içsel motivasyonun yüksek olması bireylerin yapacakları işe karşı ilgili, özgüvenli ve heyecanlı olmasını sağlar ve buna bağlı olarak da yaptıkları işte performanslarını artırır (Ryan & Deci 2000).

Öğretmenlik mesleği kişiye yüklediği sorumluluklar açısından oldukça yüksek motivasyon gerektiren mesleklerdendir. Öyleki, öğretmenlerin motivasyonu sadece kendi mesleki başarıları için değil, aynı zamanda öğrencilerin olumlu sınıf deneyimleri yaşamaları, ve istikrarlı ve etkin bir eğitim sistemini oluşturmak için gerekli unsurlardandır (Simic, & Puric, & Stancic, 2018; Stirling, 2016). Öğretmenlik mesleğinin, gerek ülke ekonomisine iş gücü sağlama, gerekse topluma uyumlu çağdaş insanlar yetiştirme gibi çok yönlü toplumsal sorumluluğu olduğundan; bu meslekteki bireylerin motivasyonun yüksek olması, bir ülkenin istenilen gelişmişliğe ulaşması açısından önemlidir. Eğitim sisteminin en önemli unsuru olan öğretmenlerin kalitesi, istekliliği, o ülkenin eğitim sisteminin başarısının yapı taşı olarak görülmekte ve öğretmen motivasyonunu anlama ve artırma çabaları önemini sürdürmektedir (Ofojebe, & Ezugoh, 2010; UNESCO, 2005).

Öğretmenlik mesleğini yapan insanların meslekteki motivasyonları kadar bu mesleği seçme nedenleri de önemlidir ve bu alandaki çalışmalar bireylerin öğretmenliği farklı nedenlerden dolayı seçtiğini vurgulamaktadır (Yüce, Şahin, Koçer, Kana, 2013). Buna rağmen, insanların neden öğretmen olmak istediği ile ilgili çalışmalar genellikle, mesleği seçme motivasyonları üzerinde durmuştur. Genç insanların öğretmenlik mesleğini seçmedeki motivasyonları içinde yaşadıkları toplumun sosyal ve ekonomik durumuna göre değişkenlik göstermektedir. Batı ülkeleri ve Avustralya gibi sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ülkelerde öğretmen olma isteğini motive eden nedenler daha çok içsel ya da özgeşel iken sosyo-ekonomik açıdan daha az gelişmiş ülkelerde dışsal etmenlerin genç insanları motive ettiği vurgulanmaktadır. Araştırmalar gelişmiş ülkelerdeki gençlerin öğretmen olma isteğinin arkasında çocuklarla çalışma ve onların hayatında farklılık yaratabilme, alanında bilgi birikimini artırma, zevk alabileceği bir iş olması gibi nedenler olduğu vurgulanırken (Manuel & Hughes, 2006; Kyriacou & Coulthard, 2000; Osguthrope & Sanger, 2013); ekonomik düzeyi daha düşük ülkelerde iş garantisi, maaş gibi nedenlerin mesleği seçmede öncelikli etmenler olduğunu belirtilmiştir (Bastick, 1999).

Türkiye’de öğretmenlik mesleğinin seçilme nedenleri ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı motivasyonel nedenlerin bu seçimde etkili olduğu gözlemlenmiştir. Ülkemizde yapılan bazı çalışmalar öğretmen adaylarının mesleği seçerken çalıştığı dalı sevmesi yada öğretmenlik mesleğinin ideali olması gibi içsel etmenlerin (Ekinci, 2017; Saban 2003; Topyaka & Uztosun 2012), bazı çalışmalar ise iş güvencesi, esnek çalışma saatleri veya uzun tatil süreleri gibi dışsal etmenlerin etkili olduğunu (Çermik, Doğan, Şahin, 2010; Yüce, Şahin, Koçer, Kana, 2013) vurgulamaktadır. Yapılan çalışmalar aynı zamanda öğretme isteğinin baskın olması, insanlara hizmet etme, çocukların geleceğini şekillendirmelerine katkı gibi özgeşel etmenlerinin öğretmenlik mesleğini seçmelerinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır (Topyaka & Uztosun 2012; Ozturk-Akar, 2012). Sonuç olarak Türkiye’deki öğretmen adaylarının mesleki seçimlerinde farklı motivasyonların rol oynadığı gözlenmektedir. Öğretmenliğin seçilmesindeki motivasyon faktörleri ile ilgili çalışmalar, gelecek nesillerin öğretmenlik mesleğini seçmesi konusunda motivasyonlarının hangi açılardan desteklenmesi gerektiği bazında önemlidir. Netice de Avrupa ve diğer gelişmiş ülkelerde yaşanan öğretmenlik

mesleğini seçmeme ya da son seçim olarak görme sorunu, ülkemizde yaşanan istihdam sorunu ya da öğretmenlik mesleğinin çağın gereksinmelerine paralel olarak daha fazla çaba gerektirmesi gibi nedenlerle ortaya çıkabilir (Atav & Altunoğlu, 2013).

Alanyazın incelendiğinde, öğretmen adaylarının okul öncesi alanını seçme motivasyonları ile ilgili sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmaktadır (Dereli & Acat 2010; Zembat, Akşin-Yavuz, Tunçeli, Yılmaz, 2018). Dereli ve Acat (2010) meslek eğitim fakültesi ve eğitim fakültesinde öğrenim gören 290 okul öncesi öğretmenliği öğrencileriyle yaptıkları çalışmada, öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarının genel olarak yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleğe ilgi duyma, mesleğiyle ilgili bilgileri öğrenmeyi içtenlikle isteme, öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenerek kendini bulma gibi içsel motivasyon kaynaklarının yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Dışsal motivasyon kaynakları arasında ise yaşam kalitesini artıracığına inanma, arkadaşları arasında prestij kazanma, kariyer açısından yükselme gibi nedenlerin olduğu görülmüştür. Okul öncesi öğretmen adaylarıyla yapılan bir diğer çalışmada, Zembat, Akşin-Yavuz, Tunçeli ve Yılmaz (2018) içsel motivasyonu yüksek öğrencilerin öğretmenlik mesleğine karşı olumlu yönde tutuma sahip oldukları, diğer taraftan dışsal motivasyonla mesleğe yönelik tutum arasında ise herhangi bir ilişkinin olmadığı ifade edilmiştir.

Yukarıda da dile getirildiği üzere, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini ve alanlarını seçme motivasyonları, özellikle okul öncesi alanı gibi eğitimin temelini atıldığı bir dönemin gelecek öğretmenlerinin motivasyonlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi önemli bir konudur. Bu görüşlerden hareketle çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının alan seçimi ile alan eğitimi sürecinde motivasyon kaynaklarının incelenerek elde edilen bulgular ışığında öneriler sunmak olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda nitel ve nicel araştırma yöntemleri bir arada kullanılarak konunun derinlemesine incelenmesi hedeflenmiştir.

Yöntem

Araştırmada durum saptamaya yönelik tarama yöntemi ile nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi bir arada kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalında 2016-2017 öğretim yılında öğrenim görmekte olan öğretmen adayları oluşturmaktadır (n=720). Araştırmanın örneklemini ise Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören 111(% 51,62) birinci sınıfa ve 104(% 48,37) dördüncü sınıfa devam eden olmak üzere toplam 215 öğretmen adayını oluşturmaktadır.

Çalışmada elde edilen verileri desteklemek amacıyla, nitel araştırma yöntemlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Genelleme kaygısı taşımayan nitel çalışmalarda çoğu zaman örneklem amaçlı bir şekilde araştırma sorularına ve incelenecek olaya uygun olarak seçilir. Burada önemli olan örneklemin araştırma evrenini temsili değil, araştırma yapılacak olaya uygunluğudur (Maxwell, 1992: Akt., Yıldırım, 2010). Bu bilgidен yola çıkılarak, görüşme yapılacak öğretmen adaylarının seçiminde gönüllülük esas alınmıştır. Araştırmanın nitel boyutunun çalışma grubu ise Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi'nde 2016-2017 eğitim-öğretim yılında son sınıfta öğrenim görmekte olan 40 öğretmen adayından oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmada öğretmen adaylarının sosyo-demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Nitel Veri Toplama Formu: Araştırmanın nitel boyutu için araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşan bir ölçme aracı uygulanmıştır. Açık uçlu soruların tercih

edilmesinin nedeni, konu hakkında esnek inceleme olanağı sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Sorular hazırlanırken araştırma konularına ilişkin alan yazından yararlanılmıştır. Hazırlanan soru formu alanda uzman olan üç akademisyen tarafından incelenmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda düzeltmeler gerçekleştirilmiştir. Formda yer alan sorular aşağıda sıralanmıştır;

1. Okul öncesi eğitimi alanını seçmenizin nedeni nedir?
2. Mesleğiniz ile ilgili motivasyonunuzu düşüren unsurlar var mıdır, açıklayınız.
3. Üniversiteye başladıktan sonra mesleğinize olan ilginiz arttı mı azaldı mı, açıklayınız.

Meslek ve Alan Seçiminde Motivasyon Ölçeği :Araştırmanın nicel boyutunun verileri ise Mayr (1998) tarafından geliştirilen ve Atav ve Altınoğlu (2013) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan Meslek ve Alan Seçiminde Motivasyon Ölçeği ile 2016-2017 bahar yarıyılında toplanmıştır. Ölçeğin alt boyutları, madde sayısı ve boyutlara ilişkin madde örnekleri verilmiştir:

İçsel Alan Seçim Nedenleri (3 madde) Seçtiğim öğrenim dalındaki yeteneklerim

Dışsal Alan Seçim Nedenleri (6 madde) Arkadaşlarımın ya da okul arkadaşlarımın etkisi

İçsel Meslek Seçim Nedenleri (8 madde) Çocuklarla, gençlerle birlikte olmaktan mutlu olma

Dışsal Meslek Seçim Nedenleri(4 madde) Serbest çalışma imkânı

Bu dört boyutun açıkladığı toplam varyans % 61,78'dir. Ölçek maddelerin faktör yükleri. 40 ile. 84 arasında, madde-toplam korelasyonları .35 ile .73 arasında değişmektedir. DFA ile elde edilen uyum iyiliği indeksi değerleri şöyledir: $\chi^2/sd= 2,494$, GFI=0,90, AGFI= 0,87, NNFI= 0,95, CFI= 0,96, RMSR= 0,091, SRMSR= 0,061 ve RMSEA= 0,064 (Atav ve Altınoğlu, 2013). Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları içsel meslek seçim nedenleri için .85 ve dışsal meslek seçim nedenleri için 0.73; içsel alan seçim nedenleri için 0.74; dışsal alan seçim nedenleri için 0.74; olarak hesaplanmıştır (Atav ve Altınoğlu, 2013).

Ölçeğin bu araştırmadaki Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayıları içsel meslek seçim nedenleri için .78; dışsal meslek seçim nedenleri için .86; içsel alan seçim nedenleri için .76; dışsal alan seçim nedenleri için .75 olarak hesaplanmıştır.

Ölçekte yer alan maddeler, 1-“Hiç etkili değil” ile 5-“Tamamen etkili” aralığında puanlanmaktadır. Ölçekten alınan puanın yükselmesi etki düzeyinin yüksekliğine işaret etmektedir

İşlem: Araştırma verileri 2016-2017 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında toplanmıştır. Araştırmanın nicel boyutu için Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim dalında birinci ve dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan 215 öğrenciye ölçek uygulanmıştır. Araştırmanın nitel boyutu için, gönüllü olan 40 öğrenciye araştırma hakkında bilgi verildikten sonra yaklaşık 30 dakikalık bir zaman diliminde nitel görüşme formu uygulanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi: Nicel verilerin çözümlemesi amacıyla istatistiksel tekniklerden ortalama, standart sapma, yüzde, t testi kullanılmıştır. Nitel veriler ise, yazılı olarak toplanmış, toplanan veriler bilgisayara aktarılmış ve içerik çözümlemesi tekniğiyle açıklanmıştır. Veriler kodlanmış ve temalara göre düzenlenmiştir. Kodlama güvenilirliğinin sağlanması için uyum yüzdesi hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Yapılan hesaplamalarda üç araştırmacı arasındaki uyum yüzdesi birinci soru için % 87, ikinci soru için %82, üçüncü soru için %88 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular analiz edilerek tablolastırılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Araştırma sonucunda toplanan verilerin analiz edilmesiyle elde edilen nitel ve nicel bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Motivasyon Düzeylerinin Sınıflarına Göre Karşılaştırılması (–t Testi Sonuçları)

Boyut	Sınıf	N	X	Ss	T	Df	P
İçsel Alan	1. sınıf	111	12,144	2,1185	-2,112	213	,036*
	4. sınıf	104	12,740	2,0144			
Dışsal Alan	1. sınıf	111	21,702	2,2580	1,827	213	,069
	4. sınıf	104	21,288	6,0830			
İçsel Meslek	1. sınıf	111	33,351	5,2736	-1,219	213	,224
	4. sınıf	104	34,230	5,2992			
Dışsal Meslek	1. sınıf	111	14,982	3,3493	,106	213	,916
	4. sınıf	104	14,932	3,4704			

* p< .05

Tablo 1 ‘de Okul öncesi öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre motivasyon düzeyleri yer almaktadır. Buna göre ölçeğin içsel alan motivasyon boyutunda 4. sınıflar lehine anlamlı fark görülürken ölçeğin diğer boyutlarında öğretmen adaylarının aldığı puanlara göre anlamlı farklılık göstermemiştir.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Motivasyon Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Türüne Göre Karşılaştırılması (–t Testi Sonuçları)

Boyut	Lise türü	N	X	SS	t	Df	P
İçsel Alan	Meslek Lisesi	99	12,252	1,9657	1,170	213	,243
	Diğer	116	12,586	2,1792			
Dışsal Alan	Meslek Lisesi	99	20,949	5,2282	,164	213	,870
	Diğer	116	21,077	6,1008			
İçsel Meslek	Meslek Lisesi	99	34,232	5,2017	-1,167	213	,244
	Diğer	116	33,387	5,3597			
Dışsal Meslek	Meslek Lisesi	99	14,616	3,3249	1,165	213	,174
	Diğer	116	15,250	3,4512			

* p< .05

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının motivasyon puanlarının ölçeğin tüm alt boyutlarında anlamlı fark olmadığı görülmektedir.

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının Motivasyon Düzeylerinin Meslekle İlgili Kurs ve Eğitimlere Katılma Durumuna Göre Karşılaştırılması (–t Testi Sonuçları)

Boyut	Kurs	N	X	SS	T	df	P
İçsel Alan	Evet	71	12,6479	2,2747	1,063	213	,289
	Hayır	144	12,3264	19853			
Dışsal Alan	Evet	71	19,6620	5,7988	-2,479	213	,014*
	Hayır	144	21,6875	5,5538			
İçsel Meslek	Evet	71	34,3803	5,3381	1,175	213	,241
	Hayır	144	33,4792	5,2623			
Dışsal Meslek	Evet	71	14,6761	3,2897	-,854	213	,394
	Hayır	144	15,0972	3,4566			

* p< .05

Tablo 3 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının motivasyon düzeyleri mesleki kurs ve eğitimlere katılma değişkenine göre yer almaktadır. Bu boyutta ölçeğin *dışsal alan motivasyon boyutunda kursa katılmayan öğrenciler lehine* anlamlı fark görülürken ölçeğin diğer boyutlarında öğretmen adaylarının aldığı puanlara göre anlamlı farklılık göstermemiştir.

Tablo 4: Öğretmen adaylarının “Okul öncesi eğitimi alanını seçmenizin nedeni nedir?” sorusuna ilişkin görüşleri

	Kodlar	F	%
Alanı Seçme Nedenleri	Çocukları sevdiğim için	28	70
	Lise eğitimim nedeniyle (meslek lisesi)	4	10
	Üniversite sınavında puanım tuttuğu için	4	10
	Atamaları kolay olduğu için	3	8
	Çalışma şartları iyi olduğu için	1	2
		40	100

Tablo 4’de öğretmen adaylarının okul öncesi eğitimi alanını seçme nedenleri yer almaktadır. Tablo incelendiğinde öğrencilerin % 70’i çocukları sevdikleri için alanı seçtiklerini ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra öğretmen adayları sırasıyla meslek lisesi eğitimi (% 10), üniversite sınavında uygun puan alma (% 10), kolay atanma (% 8) ve iyi çalışma şartları için (% 2) alanı seçtiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 5: Öğretmen adaylarının “Mesleğiniz ile ilgili motivasyonunuzu düşüren unsurlar var mıdır, açıklayınız?” sorusuna ilişkin görüşleri

	Kodlar	F	%
Evet	Atanamama kaygısı	13	32,5
	Çalışma şartları	11	27,5
	Üniversite eğitimi	8	20
Hayır	Yok	8	20
		40	100

Tablo 5 incelendiğinde öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını düşüren unsurlar olup olmadığı sorusuna % 20 oranında hayır cevabını verdiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının % 80’i ise soruya evet demiş ve motivasyonlarını düşüren etkenleri sırasıyla atanamama kaygısı (% 32,5), çalışma şartları (% 27,5) ve üniversite eğitiminin zor olması olarak ifade etmişlerdir.

Tablo 6: Öğretmen adaylarının “Üniversiteye başladıktan sonra mesleğinize olan ilginiz arttı mı azaldı mı, açıklayınız?” sorusuna ilişkin görüşleri

	Kodlar	F	%
Arttı	Dersleri sevmeye	12	30
	Mesleği sevmeye	11	27,5
	Mesleğin önemini anlama	4	10
Azaldı	Meslekle ilgili dersleri sevmeme	3	7,5
	Alanın önemsenmediğini düşünme	3	7,5
	Atanma sürecindeki sınavların zorluğu	2	5
Aynı	Alana ilginin aynı kalması	5	12,5
		40	100

Tablo 5'te yer alan öğretmen adayları üniversite eğitimine başladıktan sonra mesleki ilgi düzeyleri hakkındaki sonuçlara göre 27 kişi (% 67,5) ilgim arttı derken, 8 kişi (% 20) azaldı ve 5 kişi (%12,5) ise ilgilerinin aynı düzeyde olduğunu ifade etmiştir. Mesleğe ilgisi arttığını ifade eden öğretmen adayları sırasıyla dersleri sevmeye (% 30), mesleği sevmeye (27,5), mesleğin önemini anlama (% 10) gibi cevaplar vermiştir. Mesleğe ilgilerinin azaldığını ifade eden öğretmen adayları ise meslekle ilgili dersleri sevmeme (% 7,5), alanın önemsenmediğini düşünme (% 7,5), atanma sürecindeki sınavların zorluğu (% 5) gibi nedenleri ileri sürmüşlerdir.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının alan seçimi ile alan eğitimi sürecinde motivasyon kaynaklarının incelenerek elde edilen bulgular ışığında öneriler sunmaktır. Bu doğrultuda bulgularından elde edilen sonuçlar şu şekildedir:

Okul öncesi öğretmen adaylarının motivasyon düzeyleri sınıf değişkenine göre incelendiğinde ölçeğin içsel alan motivasyon boyutunda son sınıflar lehine anlamlı fark görülürken ölçeğin diğer boyutlarında öğretmen adaylarının aldığı puanlara göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Dereli ve Acat (2010), tarafından yapılan çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının motivasyon düzeylerinin 3. ve 4. sınıflar lehine yükseldiği görülmüştür. Bu çalışmada 4. sınıfların içsel motivasyon puanlarındaki anlamlı artış boyutu ile Dereli ve Acat (2010) tarafından yapılan araştırmaya paralellik göstermektedir. Öğretmen adaylarının içsel motivasyon puanlarındaki artış dersler ve alan uygulamaları ile mesleği daha çok tanımaları, ön yargılarının değişmesine bağlı olduğu düşünülebilir. Öğretmen adaylarının sınıf değişkenine göre ölçeğin diğer boyutların motivasyon düzeylerinin artmamış olması ise eğitim fakültelerinin mesleğe ilişkin motivasyonu destekleme konusundaki görevlerine ilişkin düşündürücü bir sonuç olarak görülebilir. Ayrıca, araştırmanın görüşmeden elde edilen sonuçlarına göre üniversite yaşamı sırasında mesleki ilgileri artan öğrencilerin oranının yüksek olması öğretmen yetiştirme açısından olumlu bir sonuç olarak görülebilir.

Sınıf değişkeninin yanı sıra öğretmen adaylarının %67'si üniversite eğitimine başladıktan sonra mesleğe ilgisinin arttığını belirtirken, % 21'i ilgilerinin azaldığını, % 12'si ise ilgilerinin aynı düzeyde olduğunu ifade etmiştir. Mesleğe ilgisi arttığını ifade eden öğretmen adayları sırasıyla dersleri sevmeye, mesleği sevmeye, mesleğin önemini anlama gibi cevaplar vermiştir. Mesleğe ilgilerinin azaldığını ifade eden öğretmen adayları ise meslekle ilgili dersleri sevmeme, alanın önemsenmediğini düşünme, atanma sürecindeki sınavların zorluğu gibi nedenleri ileri sürmüşlerdir.

Öğretmen adaylarının mezun oldukları lise türüne göre motivasyon puanlarının ölçeğin tüm alt boyutlarında anlamlı fark olmadığı görülmüştür. Örneklemenin yarısına yakını meslek lisesi mezunudur ancak bu durumun alana ilişkin içsel ya da dışsal motivasyon düzeyinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı düşünülebilir. Bunun yanı sıra görüşmeden elde edilen sonuçlara göre öğretmen adaylarının % 10'u meslek lisesinden mezun oldukları için alanı tercih ettiklerini ifade etmiştir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının motivasyon düzeyleri mesleki kurs ve eğitimlere katılma değişkenine göre ölçeğin *dışsal alan motivasyon kursa katılmayan öğrenciler lehine* anlamlı fark görülürken ölçeğin diğer boyutlarında öğretmen adaylarının aldığı puanlara göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Bu sonuç kursa katılan öğrencilerin dışsal motivasyon düzeylerinin katılmayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde düşük olduğunu göstermektedir. Ayrıca, sonuçlar incelendiğinde 71 kursa katılan öğrencinin 144 katılmayan öğrenciye göre, istatistiksel olarak anlamlı olmasa da, içsel ve içsel mesleki alanlarda puanlarının kurslara katılmayan öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir. Önceki araştırmalar, içsel motivasyonu yüksek öğretmenlerin hizmet içi eğitimlere katılma ve kendini geliştirme çabalarının yüksek olduğunu belirtmektedir (Goroizidis, & Papaioannou, 2013). Bu araştırma sonuçları da içsel motivasyonu yüksek öğretmen adaylarının kendileri mesleki düzeyde

geliştirme istekleriyle doğru orantılı olduması açısından diğer araştırma sonuçlarını doğrular yöndedir.

Görüşmelerden elde edilen verilere göre öğretmen adaylarının alanı seçme nedenlerinin en baş nedenini çocuk sevgisi olarak ifade ettikleri görülmüştür. Hellsten ve Prytula (2011) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin mesleği seçme nedenlerinden birinin öncelikli olarak çocuk ve gençlerle çalışmayı sevmek olarak ortaya çıkmıştır. Ekinci (2017) çalışmasında öğretmenlik mesleğini tercih etmede çocuklarla, gençlerle birlikte olmaktan mutlu olma gibi nedenlerin ilk sırada yer aldığını belirtmiştir. Çalışmalar bu yönüyle öğretmen adaylarının ifade ettikleri çocuk sevgisi bulgusunu destekler niteliktedir. Bu ifadeyi sırasıyla mezun olunan lise türü, üniversite sınav puanı, atamaların kolay olması ve çalışma şartlarının iyiliği gibi nedenler takip etmektedir. Chuan (2013; akt.,2017), tarafından yapılan araştırmada öğretmenlik mesleğini yalnızca dışsal nedenlerle tercih edenlerin, öğretmenlik fiziksel ve duygusal anlamda çaba gerektiren bir uğraşı olduğu için bireylerin zamanla hayal kırıklığı yaşayabileceği belirtilmiştir

Öğretmen adaylarının mesleki motivasyonlarını düşüren unsurlar olup olmadığı sorusuna yüzde 80 oranında evet cevabını vermiştir. Soruya evet diyen öğretmen adaylarının cevapları ise sırasıyla atanamama kaygısı, çalışma şartları, üniversite eğitiminin zor olması ve zor çalışma şartları olarak ifade edilmiştir. Öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun eğitim sürecinde motivasyonlarını düşüren unsurlar olduğunu belirtmeleri düşündürücü bir sonuçtur. Ayrıca öğretmen adaylarının geleceğe ilişkin kaygılarının da motivasyonlarını olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda geliştirilen öneriler aşağıda yer almaktadır: Çağımızın gerek bilgi gerekse sosyal açıdan değişen koşulları, öğretmenlerin mesleki açıdan daha fazla çaba harcamalarını gerektirmektedir. İçsel motivasyonun, mesleki tatmin ve gelişim açısından önemi dikkate alınarak, öğretmen adaylarına sunulacak farklı öğrenme fırsatları ile mesleğe ilişkin içsel motivasyonları desteklemek gerekmektedir. Eğitim fakültelerinde, öğretmen adaylarının alanlarını tanıyarak mesleki deneyimler elde edecekleri uygulamalı derslerin lisans programlarında ağırlıkla yer almasının sağlanması da eğitim politaları açısından önemlidir. Son olarak, farklı örneklemeler üzerinde okul öncesi öğretmen adaylarının motivasyon düzeylerini ortaya koyan çalışmalar yapılması alan bazında genellemelere ulaşma açısından önemli olacaktır.

KAYNAKÇA

- Atay, E., Altunoğlu, B.D., (2013). Meslek ve alan seçiminde motivasyon ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 28 (2), 58-70.
- Bastick, T. (1999). A motivation model describing the career choice of teacher trainees in Jamaica. Paper presented at the Biennual Conference of the International Study Association on Teachers and Teaching, July 1999, Dublin.
- Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan ve davranışı - Psikolojinin temel kavramları* (14.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çermik, H., Doğan, B. & Şahin, A. (2010). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 201–212.
- Dereli, E. & Acat, M. B. (2010). Okul öncesi eğitimi öğretmenliği bölümü öğrencilerinin motivasyon kaynakları ve sorunları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 173-187.
- Ekinci, N. (2017). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ve alan seçiminde etkili olan motivasyoneletkenler. *İlköğretim Online*, 16(2), 394-405, doi: 10.17051/ilkonline.2017.304706

- Ersoy-Kart, M. & Güldü.Ö. (2008). Self-determination scale: The adaptation study. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 41 (2): 187-207.
- Gorozidis, G., & Papaioannou, A. (2013). Teachers' motivation to participate in training and to implement innovations. *Teaching and Teacher Education*, 39, 1-11.
- Kyriacou, C., Coulthard, M., (2000) Undergraduates' views of teaching as a career choice. *Journal of Education for Teaching*, 26:2, 117-126, DOI:10.1080/02607470050127036
- Manuel J., Hughes J., (2006). "It Has Always Been My Dream": Exploring pre-service teachers' motivations for choosing to teach. *Teacher Development*, 10 (1), 5-24.
- Miles, B. M., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2nd ed.). London: Sage Publishing.
- Osguthorpe, R. & Sanger, M. (2013). The moral nature of teacher candidate beliefs about the purposes of schooling and their reasons for choosing teaching as a career. *Peabody Journal of Education*, 88(2), 180-197.
- Ozturk Akar, E. (2012). Motivations of Turkish Pre-service Teachers to Choose Teaching as a Career. *Australian Journal of Teacher Education*, 37(10), Available at: <http://ro.ecu.edu.au/ajte/vol37/iss10/5>
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68-78. <http://dx.doi.org/10.1037/0003-066X.55.1.68>
- Saban, A. (2003). A Turkish profile of prospective elementary school teachers and their views of Stirling, D. (2014). teaching. *Teaching and Teacher Education*, 19, 829-46.
- Simic, N. & Puric, D. & Stancic, M. (2018). Motivation for the teaching profession: Assessing psychometric properties and factorial validity of the Orientation for Teaching Survey on in-service teachers. *Psihologija*. 51. 12-12. 10.2298/PSI170327012S.
- Stirling, Diana. (2016). "Teacher Motivation." *Learning Development Institute*. 19
- March 2016. Web. Retrieved From <http://www.learndev.org/dl/Stirling> -Teacher Motivation.pdf
- Topkaya, E. Z., & Uztosun, M. S. (2012). Choosing teaching as a career: Motivations of pre- service English teachers in Turkey. *Journal of Language Teaching and Research*, 3(1), 126-134. <https://doi.org/10.4304/jltr.3.1.126-134>
- Türk Dil Kurumu (2019). Türk Dil Kurumu Sözlükleri <http://sozluk.gov.tr/>
- Ofojebe, W.N & Ezugoh, C. (2010). Teachers' motivation and its influence on quality assurance in the Nigerian educational system. *African Research Review*. 4. 10.4314/afrrrev.v4i2.58352.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2005). *Tool for quality assurance of education for democratic citizenship in schools*. France: United Nations
- Yazıcı, H. (2009a). Öğretmenlik mesleği, motivasyon kaynakları ve temel tutumlar: Kuramsal bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 33-46.
- Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma. *İlköğretim Online*, 9 (1), 79-92.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

-
- Yüce. K., Şahin, E.Y., Koçer.Ö., Kana. F. (2013). Motivation for choosing teaching as a career: A perspective of pre-service teachers from a Turkish context. *Asia Passific Education Rev.*, 14, 295-306.
- Zembat, R., Akşin-Yavuz, E., Tunçeli, H. İ., Yılmaz, H. (2018). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile akademik motivasyon ve başarı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi [Journal of Theoretical Educational Science]*, 11(4), 789-808.